

Sygn. akt I C 628/20

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 marca 2021 roku

Sąd Rejonowy w Słupcy Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: sędzia Joanna Rumin-Jabłońska

po rozpoznaniu w dniu 1 marca 2021 roku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) SA z siedzibą w W.

przeciwko A. K.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanej A. K. na rzecz powoda (...) SA z siedzibą w W. kwotę 2.991,49 zł (dwa tysiące dziewięćset dziewięćdziesiąt jeden zł czterdzieści dziewięć gr) z odsetkami umownymi w wysokości maksymalnych odsetek ustawowych ustawowymi za opóźnienie od kwoty 2.641,33 zł od dnia 31 sierpnia 2020 roku do dnia zapłaty,
2. oddala powództwo w pozostałym zakresie,
3. zasądza od pozwanej A. K. na rzecz powoda (...) SA z siedzibą w W. kwotę 839,60 zł (osiemset trzydzieści dziewięć zł sześćdziesiąt gr) tytułem zwrotu kosztów procesu,
4. wyrokowi w pkt 1 i 3 nadaje rygor natychmiastowej wykonalności.

sędzia Joanna Rumin-Jabłońska

Sygn. akt I C 628/20

UZASADNIENIE

Powód (...) S.A. w W. wniósł o zasądzenie od pozwanej A. K. kwoty 3.737,57 zł z umownymi odsetkami w wysokości maksymalnych odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 3.387,41 zł od dnia 31 sierpnia 2020 roku do dnia zapłaty, a nadto o zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwu strona powodowa wskazała, że pozwana zawarła umowę pożyczki na kwotę szczegółowo wskazaną w pozwie, nadto nie uregulowała w całości należności (k. 3-24).

Pozwana A. K. nie zajęła stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 25 października 2018 roku pozwana A. K. zawarła z powodem umowę pożyczki gotówkowej nr (...). Umowa powyższa została zawarta przy użyciu powszechnie stosowanego przez powoda formularza. Zgodnie z postanowieniami umowy pozwana zobowiązała się do zapłaty na rzecz powoda kwoty 4.695,23 zł. Na powyższą kwotę składały się: kwota pożyczki w wysokości 2.312 zł, prowizja za udzielenie pożyczki w wysokości 1.156 zł, opłata przygotowawcza w wysokości 40 zł, opłata za (...) w wysokości 746,08 zł oraz odsetki umowne w wysokości 441,15 zł. Kwota zobowiązania miała zostać spłacona w 104 ratach po 45,15 zł tygodniowo (ostatnia rata w wysokości 44,78 zł). Pozwanej została wypłacona kwota 2.000 zł, nadto kwota 312 zł została przekazana na rachunek ubezpieczyciela w związku z deklaracją przystąpienia do ubezpieczenia. Zgodnie z pkt 9 umowy (...) stanowił pakiet świadczeń

pozwalający na zarządzanie pożyczką, składający się z: „Okresowej P. w Spłacie” polegającej na uprawnieniu pożyczkobiorcy do odroczenia terminu spłaty rat wynikających z harmonogramu w wymiarze od 1 do 4 rat bez podania przyczyny w wypadku wystąpienia zdarzeń wskazanych w umowie oraz (...) polegającej na tym, że w przypadku zgonu pożyczkobiorcy w trakcie trwania umowy, pożyczkodawca zwalnia pożyczkobiorcę z długu w odniesieniu do jakichkolwiek jeszcze nie zapłaconych na dzień zgonu zobowiązań wynikających z umowy – przy czym nieskorzystanie z tych uprawnień nawet w części nie ma wpływu na cenę (...) (dowód: umowa pożyczki k. 14-16, wniosek o pożyczkę k. 17-18).

Pozwana zaprzestała terminowej spłaty pożyczki. Pismem z dnia 10 września 2019 roku umowa pożyczki została wypowiedziana. Następnie pismem z dnia 27 marca 2020 roku powód wezwał pozwaną do zapłaty zadłużenia wynikającego z pożyczki (bezsporne, a nadto dowód: kserokopia pisma z dnia 10 września 2019 roku k. 13, kserokopia pisma z dnia 27 marca 2020 roku k. 19).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wymienionych dokumentów, które nie były przez strony kwestionowane. Również Sąd nie miał podstaw aby czynić to z urzędu.

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie strony powodowej jest częściowo zasadne.

Podstawę prawną roszczenia strony powodowej stanowi umowa pożyczki nr (...) z dnia 25 października 2018 roku oraz art. 720 k.c. Ponadto zawarta przez strony sporu umowa pożyczki, według obowiązującego w dacie zawarcia tej umowy stanu prawnego, jest umową o kredyt konsumencki określoną w art. 3 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim.

Przede wszystkim z akt sprawy wynika, że pozwana zawarła z powodem umowę pożyczki, na podstawie której otrzymała do dyspozycji kwotę 2.312 zł. Za zasadne Sąd uznał zatem żądanie zwrotu kwoty głównej pożyczki, prowizji za udzielenie pożyczki oraz opłaty przygotowawczej – pomniejszych o wpłaty dokonane przez pozwaną. Niewątpliwie bowiem pozwana nie spłaciła w całości zadłużenia z tytułu pobranej pożyczki i kosztów ww. opłat – zatem zobowiązana jest do zwrotu tych kwot powodowi. Podkreślić należy, że wysokość opłaty przygotowawczej i prowizji (w porównaniu do kwoty pożyczki i terminu jej spłaty), jak i zasadność ich pobierania, nie budzi w tej sprawie wątpliwości Sądu.

Za niezasadne Sąd uznał jednak roszczenie powoda w części dotyczącej żądania dodatkowej opłaty za tzw. (...).

Na wstępie należy zaznaczyć, że zasadniczo ustalone przez powoda opłaty mieszczą się w limicie pozaodsetkowych kosztów kredytu przewidzianych art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim. Maksymalna wysokość wspomnianych kosztów jest ustalana, stosownie do art. 36a ust. 1 cyt. ustawy, poprzez dodanie dwóch wartości: (całkowita kwota kredytu tj. 2.312 zł x 25%) + (całkowita kwota kredytu tj. 2.312 zł x (okres spłaty 728 dni/365 dni) x 30%) – przy czym w każdym wypadku wysokość ta nie może przekroczyć 100% całkowitej kwoty kredytu (art. 36a ust. 2 cyt. ustawy). W stanie faktycznym niniejszej sprawy maksymalne pozaodsetkowe koszty kredytu mogły więc wynieść kwotę 1.961,39 zł.

Zdaniem Sądu, powyższe zapisy dotyczące wysokości maksymalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu nie uniemożliwiają badania zarówno zasadności pobierania tychże kosztów i ich wysokości, jak i badania postanowień umowy pod kątem ich abuzywności czy też ważności (por. decyzje Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów). Ponadto zgodnie z wnioskami wskazanymi w orzeczeniu (...) z dnia 26 marca 2020 roku C-779/18 – gdzie Trybunał badał zgodność przepisów krajowych wprowadzających pojęcie „pozaodsetkowych kosztów kredytu” z dyrektywą (...) w sprawie umów o kredyt konsumencki – sąd krajowy jest uprawniony do sprawdzania, czy sposób ustalania pozaodsetkowych kosztów kredytu ma ewentualnie nieuczciwy charakter. Zatem przedsiębiorcę udzielającego kredytu konsumenckiego wiąże zarówno art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, jak i art. 385 k.c. – musi więc on dbać, aby w umowie z udziałem konsumenta suma pozaodsetkowych kosztów kredytu nie przekroczyła

ich maksymalnej wysokości określonej ustawą, jak i mieć na uwadze, aby nie wprowadzać postanowień określających zobowiązania kontrahenta w sposób, który pozwalałby je uznać za klauzule niedozwolone. Przepis art. 36a ww. ustawy nie eliminuje więc możliwości kontroli postanowień wzorca umowy, które odnoszą się do określonych w nim kosztów, pod kątem skuteczności ich inkorporacji do stosunku prawnego oraz pod względem ich abuzywności (por. T. Czech w M. Pr. Bank.2016.2.52). Wprowadzenie limitu pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego oznacza więc tylko tyle, że w razie ustalenia tych kosztów przez kredytodawcę w wysokości przekraczającej maksymalne wartości ustalone na podstawie art. 36a ustawy konsument będzie zobowiązany do zapłaty kwoty odpowiadającej tym maksymalnym wartościom.

Zatem wprowadzenie pozaodsetkowego limitu kosztów kredytu nie oznacza, że pożyczkodawcy mogą naliczać dowolne koszty związane z pożyczką – zważając jedynie na to, aby nie przekraczały one wskazanego w art. 36a ustawy limitu. Każde postanowienie umowy zawartej z konsumentem podlega badaniu pod względem abuzywności, a każde żądane roszczenie – pod kątem jego zasadności. W żadnym bowiem wypadku art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim nie stanowi *lex specialis* w stosunku do postanowień kodeksu cywilnego dotyczących klauzul abuzywnych czy nieważności umowy.

Zgodnie z treścią art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współzycia społecznego. Cytowany przepis jednoznacznie określa granicę swobody umów wskazując, że ta jest ograniczona w szczególności przepisami ustawy. Takim przepisem ograniczającym swobodę umów jest między innymi przepis art. 385¹ § 1 k.c., który znajduje zastosowanie do wszystkich umów konsumenckich. Zgodnie z jego treścią, postanowienia umowy zawartej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Przepis ten stanowi nadto, iż nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przyjętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Ponadto – co istotne – ochrona konsumenta przed klauzulami niedozwolonymi w umowach i wzorcach umownych jest skuteczna *ex lege* i sąd może dokonać ustaleń w tym przedmiocie także z urzędu, podczas rozpoznawania sprawy między konsumentem a przedsiębiorcą (Komentarz do kodeksu cywilnego, A. Olejniczak, Lex).

Okoliczności niniejszej sprawy wskazują na to, że w odniesieniu do zastrzeżonej w umowie należności za czynności pożyczkodawcy w postaci opłaty za (...) nie były z pozwaną jako konsumentem indywidualnie uzgadniane, a pozwana jako pożyczkobiorca nie miała rzeczywistego wpływu na treść tych postanowień umownych, które zostały jej narzucone przez pożyczkodawcę. Powód posługiwał się wzorcem umowy w omawianym zakresie, zaś kwestionowane postanowienia umowne o kosztach obciążających pożyczkobiorcę zostały przyjęte z wzorca umowy zaproponowanej pozwanej jako konsumentowi przez kontrahenta. Niewątpliwie nadto postanowienia te kształtują obowiązki pozwanej w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta, w sposób niezgodny z dobrymi obyczajami, gdyż zastrzegają na ten wypadek dodatkową opłatę w wygórowanej, niczym nieuzasadnionej wysokości, która w dodatku została z góry ściśle i dokładnie określona. Oczywistym jest, iż powód ma prawo czerpać zyski z prowadzonej działalności gospodarczej – aczkolwiek wszelkie opłaty winny być ustalone na rozsądnym poziomie, być wyceniane realnie i nie mogą godzić w interesy konsumenta.

Nie sposób też uznać, aby kwestionowane postanowienia umowne mieściły się w granicach swobody kontraktowania i swobody działalności gospodarczej. Sam fakt, że pozwana wyraziła zgodę na zastosowaną opłatę (podpisując formularz umowy przygotowany przez powoda) nie sanuje jej charakteru, skoro powszechnie wiadomo, że pożyczki na tak niekorzystnych warunkach zawierają osoby nie mające w ogóle lub mające znikome szanse na uzyskanie pożyczki na warunkach standardowych od banków lub podmiotów, które nie wykorzystują w tak skrajny sposób dysproporcji pomiędzy pozycją pożyczkodawcy a pożyczkobiorcy. Zresztą ochronie takich sytuacji służą właśnie odpowiednie wskazane powyżej przepisy kodeksu cywilnego.

Sąd uznał, że stronie powodowej nie należy się kwota 746,08 zł z tytułu ceny (...) przewidującego możliwość odroczenia terminu płatności maksymalnie 4 rat (a więc łącznie o miesiąc) w wypadku wystąpienia zdarzeń wskazanych w umowie oraz zwolnienie z długu na wypadek śmierci pożyczkobiorcy (pkt 9 umowy, k. 15 akt). Należy zauważyć, że (...) w zasadzie został odgórnie narzucony pozwanej, która de facto nie miała możliwości zrezygnowania ze wskazanej opcji: umowa pożyczki bezsprzecznie została zawarta na przygotowanym formularzu, wzorcu umownym, którego treść została zredagowana przez powoda. Nie ulega zatem wątpliwości, że postanowienia te nie zostały indywidualnie uzgodnione z pozwaną, a są częścią standardowej umowy, którą powód stosuje dla wszystkich klientów. Tym samym nie sposób było nie dostrzec braku równowagi kontraktowej stron, skoro powód będący przedsiębiorcą, narzucił pozwanej jako konsumentowi wszystkie warunki umowy, nie pozostawiając jej praktycznie żadnego wyboru. Zdaniem Sądu, trudno było też przyjąć, że postanowienia umowy dotyczące (...) są uczciwe i zgodne z dobrymi obyczajami, skoro opłata za „usługi” oferowane przez pożyczkodawcę wynosi 746,08 zł (co stanowi 32% kwoty samej pożyczki), którą konsument obowiązany jest zapłacić z góry w dniu zawarcia umowy. Dodatkowo pakiet nie daje żadnych realnych korzyści konsumentowi: koszt przesunięcia płatności czterech rat jest znacznie (ponad szesnastokrotnie) wyższy niż koszt samych tych rat – podczas gdy „normalną” konsekwencją opóźnienia w płatności rat jest jedynie naliczenie z tego tytułu odsetek (w kwocie nieporównywalnie niższej niż ww. „opłata”). Jednocześnie oczywistym jest, że „odroczone” należności konsument musi zgodnie z umową zapłacić w terminie późniejszym. Nadto, powodowi przysługuje wynagrodzenie z tego tytułu niezależne od tego czy pożyczkobiorca skorzysta z „uprawnienia” oferowanego w umowie. Zresztą w niniejszej sprawie powód w żaden sposób nie wykazał, aby pozwana skorzystała z możliwości odroczenia terminu spłaty rat przewidzianej w ramach pakietu. Część (...) w postaci (...) została zaś obwarowana niepewnym warunkiem, którego ziszczenie nie dawałoby korzyści dla pożyczkobiorcy, a co najwyżej dla jego spadkobierców. W okolicznościach niniejszej sprawy warunek skorzystania z tej możliwości w ogóle nie zaistniał. Trudno byłoby zatem przyjąć, że pozwana ma zapłacić za usługę, z której w rzeczywistości nikt nie skorzystał. Nadto, ta część (...) budzi poważne wątpliwości co do jej zgodności z prawem. W swojej konstrukcji przypomina bowiem ubezpieczenie na wypadek śmierci pożyczkobiorcy, a do takiej działalności powód nie ma umocowania (art. 7 w zw. z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej).

Ewidentnie zatem (...) wiążący się z poniesieniem przez konsumenta opłaty w wysokości 746,08 zł za powyżej wskazane i zazwyczaj niepotrzebne mu możliwości jest sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta.

Powyższe rozważania dają podstawę do wniosku, że zastrzeżenie dochodzenia od pozwanej zapłaty ww. kosztów (we wskazanej wysokości) jest niedozwolonym postanowieniem umownym, a jako takie – w świetle przepisu art. 385¹ § 1 k.c. – nie wiąże pozwanej.

Niewątpliwie podkreślić należy, że wszelkie dodatkowe koszty związane z udzieleniem pożyczki winny mieć uzasadnienie ekonomiczne i nie mogą być ustalane dowolnie, w sposób całkowicie oderwany od głównego celu umowy – jakim jest przecież pożyczenie pieniędzy. Tymczasem brak uzasadnienia – w okolicznościach sprawy – dla wysokości tych opłat. Wysokość dodatkowej opłaty z tytułu (...), stanowiącej 32% kosztów samej pożyczki – przy kwocie faktycznej pożyczki w wysokości 2.312 zł – świadczy o braku ekwiwalentności względem wartości usług świadczonych przez powoda w ramach tej opłaty.

Ostatecznie podkreślić należy, że omawiane zastrzeżenia umowne pozostają w sprzeczności z art. 5 k.c. – gdyż nie zasługuje na ochronę fakt wykorzystywania instytucji pożyczki w celu uzyskania nieekwiwalentnych i nieuzasadnionych dochodów oraz czerpanie tych korzyści ze słabszej pozycji finansowej dłużnika.

Zatem: ponieważ jako niezasadne Sąd uznał żądanie należności z tytułu opłaty za (...) (746,08 zł), na rzecz powoda należało zasądzić kwotę 2.991,49 zł (różnicę między kwotą żadaną a kwotą, którą Sąd uznał za niezasadną, konsekwentnie pomniejszono kwotę, od której powód może żądać odsetek).

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.991,49 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości maksymalnych odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 2.641,33 zł od dnia 31 sierpnia 2020 roku do dnia zapłaty (punkt 1 wyroku).

W pozostałym zakresie oddalił zaś powództwo (punkt 2 wyroku).

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 3 rozporządzenia MS z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych, zasądzając od pozwanej na rzecz powoda kwotę 839,60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Strona powodowa wygrała sprawę w 80%, poniosła koszty procesu w kwocie 1.117 zł (opłata sądowa – 200 zł, 917 zł - koszty zastępstwa procesowego i opłata skarbową od pełnomocnictwa). Zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu stronie powodowej należy się zwrot od pozwanej kwoty 829,60 zł (1.117 x 80%) (punkt 3 wyroku).

W pkt 4 wyroku na podstawie art. 333 § 1 pkt 3 k.p.c. Sąd nadał wyrokowi w pkt 1 i 3 rygor natychmiastowej wykonalności.

sędzia Joanna Rumin-Jabłońska